

2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programı 11 ve 12. Sınıf Kazanımlarının Webb'in Bilgi Derinliği Taksonomisine Göre Analizi

An Analysis of 2018 Geography Course Curriculum for 11th and 12th Grade Learning Outcomes Depending on Webb's Depth of Knowledge Taxonomy.

ÖZET

Çalışmada 11 ve 12. sınıf coğrafya dersi öğretim programında (2018) bulunan kazanımların, Webb'in bilgi derinliği taksonomisine göre analizinin yapılması amaçlanmıştır. Webb'in bilgi derinliği seviyelerine göre coğrafya dersi 11.ve 12 sınıf kazanımlarının analiz edilmesinin alan yazına ve program hazırlayıcılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buna göre yapılan çalışma, doküman incelemesi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Coğrafya dersi öğretim programı, Webb'in bilgi derinliği taksonomisinin dört seviyesi, sosyal bilimler için belirlenen fiiller ve kazanımların kapsamı da göz önünde bulundurularak analiz edilmiştir. Bu kapsamda Coğrafya dersi öğretim programında bulunan 11. sınıfta 29 kazanım, 12. sınıfta 24 kazanım olmak üzere toplamda 53 kazanımın sınıf ve ünitelere göre seviyeleri incelenmiştir. Webb'in bilgi derinliği taksonomisinde, kazanımların sınıflar, üniteler ve seviyeler arasında dengeli dağılmadığı tespit edilmiştir. Buna göre 11. sınıfta yer alan 29 kazanımın on beşi Seviye 3'te yalnızca biri Seviye 4'te bulunurken; 12. sınıfta yer alan 24 kazanımın yarısı Seviye 1'de, diğer yarısı seviye 3 ve seviye 2'ye dağılmakta, Seviye 4'te herhangi bir kazanım bulunmamaktadır. Bu sonuç karmaşıklık seviyesinin fazla olduğu görevlerin yer aldığı ünitelerde öğrencilerden beklenen düşünce düzeyindeki esneklik ve derinliğin gerçekleşmeyeceğini göstermektedir. Ayrıca hem 11. sınıf hem de 12. sınıf kazanımları Webb'in taksonomisine göre analiz edildiğinde birden fazla seviyenin en fazla yer aldığı ünitenin beşerli sistemler ünitesi olduğu en az kazanımın ise derinlemesine düşünme seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonuçlarından da anlaşıldığı üzere 11. ve 12. sınıf CDÖP'de hatırlama ve stratejik düşünme seviyelerinde kazanımların daha çok yer aldığı, buna karşın beceriler ve derinlemesine düşünme seviyelerinde kazanımların yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu göstergeler, 11. ve 12. sınıf CDÖP'nin anlamlı öğrenmeyi gerçekleştirmede yeterli dercede etkili olmayacağı kanaatini oluşturmaktadır. Bu nedenle bilgi derinliği için öğretme ve öğrenmenin titizlikle planlanması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Taksonomi, Webb Bilgi Derinliği, Coğrafya Programı, Kazanım.

ABSTRACT

In the current study, it was aimed to make an analysis of the learning outcomes in 11th and 12th grade geography course curriculum (2018) depending on the Webb's depth of knowledge taxonomy. It is believed that the analysis of made depending on Webb's depth of knowledge taxonomy will make a contribution to the related literature and program developers. The study carried out in this sense was conducted through document analysis method. Geography course curriculum was analysed through four levels of Webb's depth of knowledge taxonomy by taking the verbs and learning outcomes determined for social sciences into consideration. In this context, 29 outcomes at 11th grade and 24 outcomes in 12th grade, 53 outcomes in total, in the geography course curriculum were analysed depending on the grades and units. It was found in Webb's depth of knowledge taxonomy that the outcomes were not distributed equally between grades, units and levels. Accordingly, fifteen out of 29 outcomes in the 11th grade were at Level 3 while only one was at Level 4; half of 24 outcomes in the 12th grade were at Level 1 and no outcome was at Level 4. This result shows that flexibility and depth cannot be realized at the level of thought expected from students in the units where the tasks with a high-level complexity. In addition, when the outcomes of both 11th and 12th grades were analysed depending on Webb's taxonomy, it was found that the unit having more than one level was the unit of human systems while the least outcome were at the deep learning level. As is clear from the analysis results, it was determined that there were more outcomes at remembering and strategic thinking levels in the GCC for 11th and 12th grade, while outcomes were insufficient at skills and deep-thinking levels. These findings show that GCC for 11th and 12th grades cannot be effective at desired level in realizing a considerable learning. For that reason, it is of importance to make a neat plan of teaching and learning for depth of knowledge.

Keywords: Taxonomy, Webb's Depth of Knowledge, Geography Curriculum, Learning Outcome.

GİRİŞ

Eğitim aşamalı bir süreçtir. Bu aşamalı sürecin içerisinde; hedeflerin belirlenmesi, hangi amaçların gerçekleşeceğine karar verilmesi, bu hedefler doğrultusunda eğitim öğretimin yapılması, sürecin değerlendirilmesi yer almaktadır (Duman, 2014: 9). Literatürde pek çok tanımlanan eğitim; bireyin davranışlarında önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda olumlu ve istendik değişiklikler kazandırma süreci (Ertürk, 2016) olarak tanımlandığı gibi, bireyin yaşamını dengeli ve verimli bir şekilde sürdürebilmesini, içinde yaşadığı topluma yapıcı ve yaratıcı bir üye olarak katkıda bulunabilmesini sağlayacak bir araç (Gökalp, 2019: 1) olarak da tanımlanmıştır. Taşpınar (2009:1) ise eğitimi, bireyin yaşam için sahip olması gereken davranışları kazandığı ve bu davranışların oluşumunda kendine özgü nitelikleriyle aktif rol aldığı, yaşam boyu devam eden bir süreç olarak da tanımlanmaktadır.

Eğitim sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi sistematik olarak iyi planlanmış eğitim ve öğretim programları ile gerçekleştirilebilir. Öğretim programları; hedef (kazanım), içerik, öğretme-öğrenme yaşantıları ve ölçme-değerlendirme olmak üzere dört temel öğeden oluşur (Çepni & Çil, 2012). Öğrencilerde kazandırılmak istenen söz konusu bilgi ve becerilerin hayata geçirilmesi, programa olan ihtiyacı doğurur. Öğretim programları, öğrencilere kazandırılması planlanan hedeflerin sınırlandırılmasıyla oluşurlar. Öğretim programı; çocuklar ve gençlerin yetişkin

Nurcan Demiralp¹

How to Cite This Article

Demiralp, N. (2023). "2018 Coğrafya Dersi Öğretim Programı 11 ve 12. Sınıf Kazanımlarının Webb'in Bilgi Derinliği Taksonomisine Göre Analizi", Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 9(71):3959-3967. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/JOSH.AS.74166>

Arrival: 13 October 2023

Published: 31 December 2023

International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

This journal is an open access, peer-reviewed international journal.

¹ Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Ankara, Türkiye.

hayatını oluşturacak ilişkileri iyi idare edebilme becerisi geliştirerek yapmaları ve tecrübe etmeleri gereken, bir yetişkinin ne olması gerekiyorsa o hale getiren yaşantılar dizisi (Ellis, 2015: 3); bireyin ihtiyaçlarının giderilmesi ve kabiliyetlerinin geliştirilmesi maksadıyla düzenlenmiş bir takım bilgi ve faaliyetler listesi (Hesapçioğlu, 2008: 115); öğrenme-öğretme sürecinde nelerin, niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir proje planı (Özçelik, 1992: 4); bir dersin etkili verilmesi için yapılan planlı çabalar (Gökalp, 2019: 4) veya eğitim programı içerisinde önemli bir yeri olan, okuldaki dersler ve bununla ilgili etkinliklerle sınırlandırılmış bir kılavuz (Taşpınar, 2009: 11) olarak tanımlanabilir.

Öğretim programlarından biri de Coğrafya Dersi Öğretim Programı (CDÖP) (MEB, 2018)'dir. 2018 CDÖP, ünite temelli hazırlanmış olup, 9-12. sınıf seviyesinde dört üniteden oluşmaktadır. Bunlar doğal sistemler, beşerî sistemler, küresel ortam bölgeler ve ülkeler ile çevre ve toplumdur. Webb'in Bilgi Derinliği seviyeleri öğrencilerin bir görevi tamamlamak için içeriği derinlemesine bilmeleri gerektiğini ortaya koyan bir model olmasından dolayı araştırmanın amacı, 2018 CDÖP'de bulunan 11. ve 12. sınıf kazanımlarını bu modele göre analiz etmektir. Bu doğrultuda araştırmada, 2018 CDÖP'deki 11. ve 12. sınıf "Doğal sistemler, Beşerî sistemler, Küresel ortam: Bölgeler ve ülkeler ile Çevre toplumu" ünitelerinin kazanımları Webb'in Bilgi Derinliği seviyelerine göre nasıl dağılım göstermektedir? sorusuna yanıt aranmaktadır.

Türkiye'de eğitim hedeflerinin doğru belirlenmesini kolaylaştıracak veya eğitim hedeflerinin belirlenmesine rehberlik edecek çeşitli sınıflandırma (taksonomi) çalışmaları yapılmaktadır. Bunlardan biri de Webb'in Bilgi Derinliği taksonomisidir. Her seviyenin bir önceki seviye üzerine inşa edildiği bu taksonomi ile ilgili alan yazın incelendiğinde; fen bilimleri öğretim programı (3,4, 5, 6,7 ve 8. sınıflar) kazanımlarının (Eke, 2018); Merkezi Sistem Ortak Sınav'ında (MSOS) yer alan Fen Bilimleri (Özden, vd., 2014) ve Matematik sorularının (Kardeş Birinci, 2014); 2019 ve 2021 yıllarındaki merkezi yerleştirme sınavlarındaki Türkçe sorularının Webb'in Bilgi Derinliği taksonomisine göre analiz edildiği (Yegen, 2022) tespit edilmiştir. Coğrafya dersinin taksonomik açıdan ele alındığı çalışmalar ise; Bloom Taksonomisine göre 9. sınıf Coğrafya dersi öğretim programı kazanımlarının (İlhan & Gülersoy, 2019); 11. Sınıf Coğrafya dersi öğretim programı kazanımlarının (Gülersoy & İlhan, 2019); aynı taksonomiye göre 12. sınıf Coğrafya dersi öğretim programı kazanımlarının (İlhan & Gülersoy, 2019); ÖSS, YGS ve LYS sınavlarındaki Coğrafya sorularının (Koç, Sönmez, & Çiftçi, 2013) ve Solo Taksonomisine göre Coğrafya dersi öğretim programında yer alan 11 ve 12. sınıf kazanımlarının analiz edildiği (Öner, 2022) çalışmalarıdır.

Ulaşılan kaynaklarla sınırlı olduğunu belirtmek kaydıyla, alan yazında 2018 CDÖP'de bulunan kazanımların, Webb'in Bilgi Derinliği Seviyelerine göre analiz edilmesi konusu ile yalnızca bir çalışmaya (Demiralp & Yiğit Özüdoğru, 2023) rastlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle 2018 CDÖP'deki 11. ve 12. sınıf kazanımlarının, Webb'in bilgi derinliği seviyelerine göre analiz edilmesinin alan yazına, coğrafya eğitimine ve program hazırlayıcılara katkı sağlayacağını düşünülmesinden dolayı bu çalışmanın yapılması önemli bulunmuştur.

Bilginin Derinliği (Depth of Knowledge-DOK)

Webb'in bilgi derinliği seviyeleri modeli, öğrenenlerin bilişsel gerekliliklerini karşılayacak eğitim materyalleri üzerine çalışmalarını analiz etmek ve standartlar ile değerlendirme arasındaki tutarlılığı incelemek için geliştirilen bir çerçevedir. Matematik, fen bilimleri, yabancı dil ve sosyal bilimler olmak üzere dört önemli alanda kullanılan bu model; bilişsel gelişimin ulaşabileceği en üst seviyeye erişmeyi amaçlar. Model, akademik standartlarda ve öğretim programlarındaki çeşitli seviyelerdeki bilişsel karmaşıklıkları analiz etmek üzerine kuruludur (Birinci, 2014). Webb; eğitim ortamlarında, sınavlar ve sınıf değerlendirmelerinin, seviye ve içerik alanı bakımından bütün hedefleri kapsayacak şekilde problemleri seviyelere (DOK seviyelerine) ayırmıştır (Şengül & Işık, 2014). Dörde ayırdığı bu seviyeler; hatırlama, beceri/kavram, stratejik düşünme ve derinlemesine düşünme şeklindedir ve Tablo 1'de ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Tablo 1. Webb'in DOK Seviyelerinin Genel Özellikleri

Seviyeler	Genel Özellikler	Davranışlar
Hatırlama (1. Seviye)	Bu seviye gerçek bir durumun, tanımın, terimin, basit bir yöntemin, basit bir kuralın uygulanması gibi bilgilerin hatırlanmasını gerektiren durumları içerir. Öğrencilerden daha derin bilgi ve düşünce geliştirmek için ihtiyaç duydukları bilgileri edinmeleri ve toplamaları istenir. Onlara çoğunlukla okudukları ve inceledikleri metinler ve konular hakkında sorular sorulur. Onlardan hatırlamaları istenir. Bu seviyedeki bir öğrenciye sorulan bir soruda, öğrenci ya cevabı bilir ya da bilemez. Dolayısıyla sorunun çözülmesi veya hesaplanmasına gerek yoktur. Öğrencilerden, seviyenin gerektirdiği "tanımlamak, açıklamak, belirlemek" gibi basit düşünme türlerini ve rutin süreçleri gerçekleştirmeleri beklenir. Bu seviyeyi listele, tanımla ve belirle gibi anahtar kelimeler gösterir.	<ul style="list-style-type: none">• Bir durumu açıklama• Grafikten bilgi okuma• Bir durum veya süreci resim çizerek gösterme• Sınıfta sunum yapma• Bir formülü uygulama• Belirli bir yöntemi uygulama• Bir haritanın ölçeğini tanıma• Bir sıcaklık grafiği ile ilgili bilgiyi okuma

Beceri/Kavram (2. Seviye)	<p>Bu seviye alışılmış cevaplardan ziyade bazı zihinsel süreçlerin kullanımını kapsar.</p> <p>Bu düzeyde, öğrencilerden kavramsal bilgileri göstermeleri ve iletmeleri istenir. Onlara, öğrenmelerini sağlayan kavram ve prosedürlerin soruları yanıtlamak, sorunları ele almak, görevleri başarmak veya metinleri ve konuları analiz etmek için nasıl kullanılabileceğini incelemelerini ve açıklamalarını sağlayan analitik sorular sorulur. Ayrıca, yetişkinlerin öğrendiklerini nasıl kullanabileceklerine dair kişisel bilgi ve kişisel anlayışı göstermeye ve anlatmaya başlarlar. Bu seviyede amaç; ele alınan maddenin yerine fikir ve bilgilerin uygulanmasıdır.</p> <p>Beceri/kavram seviyesinde öğrencilerden genellikle insanları, yerleri, olayları ve kavramları karşılaştırmasını veya kıyaslamasını; birinden diğerine bilgiyi dönüştürmesini, maddeleri anlamlı kategorilere ayırmasını veya sınıflandırmasını; problem veya durumların önemini veya etkisini, sebeplerini, örnekleri, konuları ve problemleri tanımlamasını veya açıklamasını ister. Öğrencilerin, bir konu ile ilgili harita, model, yap-boz kullanmasını, bunlarla ilgili tanımlar, yorumlar ve açıklamalar yapmasını, çıkarımlarda bulunmasını gerektiren görevler çoğunlukla seviye 2'dedir. Bu seviyede öğrencilerin bir konuyla ilgili haritadaki örneği anlaması ve parçaları birleştirmesi beklenir. Bu seviyedeki bir konunun içeriği, birtakım ilkeler, kategoriler, deneysel yöntemler ve protokollerle çalışmayı içerir. Bu seviyedeki öğrencilerden, sorulara cevap vermeden önce hedef bilgiyi, işleme dönüştürmesi istenir. Verilen görevlerle birlikte öğrencilerden; bilgiyi öğrendiğinden farklı bir bağlamda kullanmaları, beceri veya kavramları uygulamaları, fotoğraf veya video çekmeleri, zihin haritaları oluşturmaları, röportaj veya sunum yapmaları beklenir. Bu seviyeyi belirginleştiren anahtar kelimeler ise; özetle, tahmin et, organize et, sınıflandır vb.dir.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Sınıflama• Bir konu ile ilgili harita, model, puzzle kullanma• Birkaç adımdan oluşan problemleri çözme• Kurallar arasında ilişki kurma• Sınıfta uygulama yapma• Topografya haritasını kullanma• Göçün sebep ve sonuçları arasındaki ilişkileri açıklama
Stratejik Düşünme (3. Seviye)	<p>Bu seviye akıl yürütme, planlama, kanıt kullanma gibi süreçleri içerir ve önceki iki seviyeden daha yüksek düşünme becerisi gerektirir.</p> <p>Stratejik düşünme seviyesinde öğrencilerden nasıl yapabileceğini hakkında stratejik ve yaratıcı düşüncelerini isteyen varsayımsal soruların yanı sıra; fikir ve teorilerin güvenilirliği ve geçerliliği hakkında makul bir şekilde düşüncelerini, farklı bakış açıları ve bakış açıları eleştirmelerini ve sonuçları ve kararları savunmalarını ya da reddetmelerini sağlayan tartışmacı sorular da sorulur. Seviye 3'teki görevler sonuç çıkarmayı; kanıt kullanmayı, kanıtlardan alıntı yapmayı, kavramları yeni durumlara uygulamayı, sorunları çözmek için kavramları kullanmayı; konu ve problemlerdeki benzerlik ve farklılıkları analiz etmeyi; sorunlara çözüm önermeyi ve değerlendirmeyi, kavram yanlışlarını fark edip açıklamayı veya bir kavramı ya da bir fikri açıklamak için zaman ve mekân arasında bağlantılar kurmayı gerektirir.</p> <p>Aynı zamanda stratejik düşünme seviyesi soyut ve kompleks düşünmeyi gerektirir. Bu seviyeyi belirginleştiren anahtar kelimeler ise; analiz et, açıkla ve kanıtla, destekle, yaratma vb.dir.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Birden fazla çözüm yolu olan sorular için matematiksel ispat yapma• Karmaşık problemler için bir model oluşturma• Çözüm önerme• Karmaşık problemler çözme• Coğrafi bilgi sistemlerini kullanarak çeşitli haritalar üretmeleri• Panel düzenlemeleri• Kontrol listeleri oluşturmaları
Derinlemesine Düşünme (4. Seviye)	<p>Bu seviye, daha geniş bir zaman diliminde karmaşık bir akıl yürütme, planlama, geliştirme ve düşünmeyi gerektirir.</p> <p>Derinlemesine düşünme seviyesindeki görevler; bilişsel beklentileri yüksek ve yapılan çalışmalar çok karmaşıktır. Bu seviyede, öğrenciler öğrendikleri konu içinde, müfredatta ve hatta sınıfın ötesinde düşüncelerini daha da derinleştirmeye teşvik edilir. Bu öğrenme deneyimleri, özellikle koşullu ve bağlamsal bilgi ile kendi kendine bilgi olmak üzere metabiliselliği geliştirmeye ve göstermeye odaklanır. Öğrencilerden, daha geniş bir ölçekte sahip oldukları bilgilerin etkilerini eleştirel olarak düşünmeleri istenir. Ayrıca, sözlü, yazılı, yaratıcı veya teknik iletişimi kullanarak bir metin veya konu hakkındaki kendi bakış açıları ve bakış açılarını ifade etmeleri ve paylaşımları için</p>	<ul style="list-style-type: none">• Fikir üretme• Bir araştırmayı veya problemi düzenleme• Bir problem veya durumu aydınlatmak için matematiksel model uygulama• Proje yürütme• Alternatifler arasından uygun yaklaşımı seçme• Yeni bir ürünün reklamını yazma• Çeşitli yiyecekleri kullanarak yeni bir restoran iç menü geliştirme• Deprem riskine yönelik olarak alınabilecek önlemlerin belirlenmesi• Bir şehirdeki su arıtma tesisinin nereye kurulacağına karar verilmesi

teşvik edilirler. Bu öğrenme deneyimleri zaman ve düşünce ağırlıklı olup, derinlemesine araştırma gerektiren proje tabanlı veya probleme dayalı öğrenme gibi aktif ve özgün öğrenme deneyimleri olarak sunulur.

Bu seviye için ayırt edici faktör, bilişsel taleplerin karşılandığının bir görev veya ürün aracılığıyla kanıtlanması olacaktır. Seviye 4'te, öğrencilerin birden fazla kaynaktan gelen bilgileri analiz etmesini, sentezlemesini, çeşitli kaynaklardaki alternatif bakış açılarını incelemesini, zaman ve mekânda ortak temaların, kavramların nasıl bulunduğunu açıklamasını ve göstermesini gerektirir. Bazı görevlerde, öğrencilerden, kanıtlarla destekleyerek tahminlerde bulunması, mantıklı bir argüman geliştirerek planlama yapması ve sorunlara çözümler geliştirmesi beklenir. Öğrenciler, gerçek dünya problemlerini çözmek için araştırmalar yürüteceklerinden, bu seviyede proje tabanlı veya probleme dayalı öğrenme gibi aktif ve özgün öğrenme deneyimleri yaşanır. Bu seviyenin sonunda öğrenciler hangi ürünü geliştirirse geliştirsün, ürünün yeni olması, öğrenci tarafından yaratılması ve öğrencinin tek lider olarak süreci başlı başına yönetmesi gerekir. Öğrenciler ise tahmin edilemeyen sayıda sonuçlar ile gerçek dünyadaki soruları çözmek için araştırmalar yürütür. Problemleri çözmek için uzun bir zaman periyodu üzerinden stratejik düşünme süreçlerini çalıştırma ve sürdürme, bu seviyeye ayrılmış müfredata ait hedeflerin anahtar bir özelliğidir. Bu seviyeyi belirginleştiren anahtar kelimeler ise; sentezle, yönetme, yansıtma vb.dir.

Webb, N. L. (2009). *Webb's Depth of Knowledge Guide-Career and Technical Education Definitions*.

http://www.aps.edu/sapr/documents/resources/Webbs_DOK_Guide.pdf adresinden erişilmiştir.

Buna göre, bilgi zihinsel düzeyde ne kadar derine inerse o kadar çok bilgi ile ilişkilendirilir. Dolayısıyla bilgi derinliği seviyesi arttıkça, öğrencinin bilgisinin de o seviyede içselleştirileceği öngörülmüştür (Arslan, 2019: 147).

YÖNTEM

Bu çalışmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Temel nitel araştırmalar eğitimde en yaygın kullanılan araştırmalardır. Veriler görüşme, gözlem veya doküman analizi yoluyla toplanır (Merriam, 2018: 23). Doküman analizi çoğunlukla diğer araştırma yöntemlerini tamamlayıcı nitelikte olmasına rağmen, bağımsız bir yöntem olarak da kullanılabilir (Kıral, 2020). Araştırma problemine ilişkin olarak yazılı dokümanların incelenmesi daha zengin ve kapsamlı bir çıkarım sağlanması açısından oldukça önemlidir. Çünkü olguya ilişkin çeşitli kaynaklardan bilgi toplanması farklı bakış açıları ve farklı yaklaşımların da incelenmesine imkân sağlayacak, böylece araştırmanın geçerliliğini sağlayacaktır (Baş & Akturan, 2008: 117). Veri analizi, veriyi karakterize ederek tekrarlayan örüntüleri belirlemeyi içerir. Bulgular temalardır. Yorumlar araştırmacının ilgilendiği olguyu anlamasıdır (Merriam, 2018: 23). Bu çalışmada CDÖP'de (2018) bulunan kazanımlar doküman incelemesi yöntemiyle analiz edilmiştir. Kazanımlar Webb'in bilgi derinliği seviyelerine göre ünite ve sınıflara göre incelenmiş ve bulgular karşılaştırılmıştır.

Araştırmada, veri toplama aracı olarak 2018 CDÖP'de (2 ders saati) olarak yer alan 11. ve 12. sınıf kazanımları kullanılmıştır. Veri toplamak için kullanılan CDÖP'ye (2018) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının sitesinden ulaşılmıştır. Programın seçilmesinde halen okullarda uygulanmakta olan güncel program olması etkili olmuştur. Bu dokümandan 11 ve 12. sınıf kazanımlarına ve bu kazanımların ünitelere dağılımına ulaşılmıştır. Bu aşamadan sonra CDÖP'de (2018) içerik analizine geçilmiştir. Analiz sürecinde önce Webb'in Bilgi Derinliği seviyelerine uygun fiiller belirlenmiş, belirlenen seviyelere ilişkin özellikler tablo haline getirilmiştir. Bunun yanı sıra 11 ve 12. sınıf kazanımları ve bu kazanım ifadelerinin sonunda bulunan fiiller veya fiil öbeklerinin listesi her bir sınıf için ayrı ayrı tespit edilmiştir. Bu fiiller ile Webb'in Bilgi Derinliği çemberinde belirlenen fiiller karşılaştırılmış (Webb, 2002) kazanımlarda bulunan fiil ve fiil öbeklerinin, Webb'in Bilgi Derinliğinin hangi seviyesinde olması gerektiğine karar verilmiştir (Webb,2009). Ardından kazanımların içeriklerine odaklanılmıştır. Bu içeriklerle birlikte kazanımlar yeniden incelenmiş, her bir kazanım için Webb'in Bilgi Derinliği seviyelerine göre öğrenciden beklenen görev ve düşünce göstergeleri dikkate alınarak kazanımların hangi seviyede yer alması gerektiğine yeniden karar verilmiştir. Nihai değerlendirme aracı oluşturulduktan sonra veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. CDÖP'de yer alan 11 ve 12. sınıf kazanımları, "Doğal sistemler, Beşeri sistemler, Küresel ortam: Bölgeler ve ülkeler ile Çevre ve toplum" ünitelerinin her birinin ayrı ayrı Webb'in Bilgi Derinliği seviyelerine ve sınıflara göre frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Webb'in Bilgi Derinliği seviyeleri basit görevden en karmaşık göreve doğru Seviye 1, Seviye 2, Seviye 3 ve Seviye 4 olarak adlandırılmıştır.

BULGULAR

2018 CDÖP’de yer alan kazanımların bilgi derinliği seviyelerine göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Webb’in Bilgi Derinliği Seviyelerine Göre Kazanım Sayılarının Dağılımı

Webb’in Bilgi Derinliği Seviyeleri	11. Sınıf Kazanım Sayıları	12. Sınıf Kazanım Sayıları
Hatırlama/Yeniden Üretme	9 Kazanım	12 Kazanım
Beceri/Kavram	4 Kazanım	3 Kazanım
Stratejik Düşünme	15 Kazanım	9 Kazanım
Derinlemesine	1 Kazanım	0 Kazanım
Düşünme/Genişletilmiş Düşünme		

Tablo 2’deki CDÖP’de yer alan kazanımların Webb’in bilgi derinliği seviyelerine bakıldığında; 11. sınıfta yer alan kazanımların çoğunun stratejik düşünme seviyesinde yoğunlaştığı, derinlemesine düşünme seviyesinde ise yalnızca tek bir kazanımın yer aldığı görülmektedir. 12. sınıfta yer alan kazanımların ise farklı olarak çoğunun hatırlama seviyesinde yer aldığı, derinlemesine düşünme seviyesinde ise hiçbir kazanımın yer almadığı görülmektedir.

Aşağıda öncelikle 11. sınıf daha sonra ise 12. sınıf kazanımlarına ait bulgular ünitelere ve Webb’in Bilgi Derinliği seviyelerine göre sırasıyla analiz edilmiştir. Buna göre 2018 CDÖP’deki 11. sınıf doğal sistemler, beşerî sistemler, küresel ortam: bölgeler ve ülkeler ile çevre ve toplum ünite kazanımları Webb’in Bilgi Derinliği seviyelerine göre nasıl dağılım göstermektedir? sorusunu cevaplamak için yapılan analiz sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. 11. sınıf kazanımlarının sayı, süre ve oranları ile kazanımlarda yer alan fiiller

Ünite	Kazanım sayısı	Kazanım süresi	Kazanım oranı	Açıklar	Yorumlar	Çıkarımda bulunur	İlişkilendirir	Karşılaştırır	Ayır eder	Örnekleme açıklar	Sınıflandırır	Değerlendirir	Analiz eder	Oluşturur	TOPLAM
Doğal Sistemler	2	4	5	1									1		2
Beşerî Sistemler	15	41	57	5	1	1		2	1			2	1	1	14
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	7	17	24	3								2	2		7
Çevre ve Toplum	5	10	14		1						1	2	2		6
TOPLAM	29	72	100	9	2	1	0	2	1	0	1	6	6	1	29

Buna göre 11. sınıfta toplam 29 kazanım bulunmaktadır. Doğal sistemlerde 2, beşerî sistemlerde 15, küresel ortam: Bölgeler ve ülkelerde 7, çevre ve toplum ünitesinde 5 kazanım bulunmaktadır. Kazanımlara ayrılan süreler en fazladan en aza doğru; “beşerî sistemler, küresel ortam: Bölgeler ve ülkeler, çevre ve toplum ile doğal sistemler” olarak sıralanmaktadır. Toplam 29 kazanım için 11 fiil belirlenmiştir. Bunlar arasında en fazla tekrar eden fiil “açıklar, değerlendirir, analiz eder, yorumlar ve karşılaştırır” şeklinde olmuştur (Tablo 3). Bu fiiller kazanımların içerikleri göz önünde bulundurularak Webb’in Bilgi Derinliği seviyelerine göre analiz edilmiş ve betimsel istatistik sonuçlarına Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tablo 4. 11. Sınıf kazanımlarının Webb’in Bilgi Derinliği seviyelerine göre frekans ve yüzde dağılımları

Üniteler / Webb’in Bilgi Derinliği Seviyeleri	Hatırlama/Yeniden Üretme		Beceriler/Kavramlar		Stratejik düşünme		Derinlemesine düşünme		TOPLAM
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Doğal sistemler	1	25			2	50	1	25	4
Beşerî sistemler	5	38,4	3	23	5	38,4			13
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	3	42,8			4	57,1			7
Çevre ve Toplum			1	20	4	80			5
TOPLAM	9	31	4	13,7	15	51,7	1	3,4	29

11. sınıf kazanımları ünitelere göre analiz edilmiştir. Buna göre doğal sistemlerde bulunan 4 kazanımın biri Seviye 1, ikisi Seviye 3 ve biri Seviye 4’tedir. Beşerî sistemlerde bulunan toplam 13 kazanımın beşi Seviye 1, üçü Seviye 2 ve beşi Seviye 3’te bulunmaktadır. Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler ünitesindeki yedi kazanımın üçü Seviye 1 ve dördü Seviye 3’tedir. Çevre ve Toplum ünitesindeki beş kazanımın biri Seviye 2’de iken diğer dördü Seviye 3’te yer almaktadır.

11. sınıf kazanımları seviyelerine göre analiz edildiğinde; toplam 29 kazanımın dokuzu Seviye 1’de, dördü Seviye 2’de, on beşi Seviye 3’te ve biri de Seviye 4’te bulunmaktadır. Buna göre kazanımlar sırasıyla Seviye 3, Seviye 1, Seviye 2 ve Seviye 4 olarak dağılım göstermektedir. En fazla kazanıma sahip beşerî sistemler ünitesinde Seviye 1 ve Seviye 3’e ayrılan kazanım sayıları aynıdır (Tablo 4). Tablo incelendiğinde ise Seviye 4’ün yalnızca doğal sistemler

ünitesinde bir kazanıma karşılık geldiği görülmektedir. Bunun yanı sıra 11. sınıf kazanımları incelendiğinde tüm seviyeleri kapsayan herhangi bir ünitenin olmadığı göze çarpmaktadır.

2018 CDÖP'deki 12. sınıf doğal sistemler, beşerî sistemler, küresel ortam: bölgeler ve ülkeler ile çevre toplum ünite kazanımları Webb'in Bilgi Derinliği seviyelerine göre nasıl dağılım göstermektedir? sorusunu cevaplamak için yapılan analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. 12. Sınıf kazanımlarının sayı, süre ve oranları ile bu kazanımlarda yer alan fiiller

Ünite	Kazanım sayısı	Kazanım süresi	Kazanım oranı	Açıklar	Yorumlar	Çıkarımda bulunur	İlişkilendirir	Karşılaştırır	Ayırt eder	Örneklerle açıklar	Sınıflandırır	Değerlendirir	Analiz eder	Oluşturur	TOPLAM	
Doğal Sistemler	1	2	3	1												1
Beşerî Sistemler	12	33	46	6	1							2	3			12
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	9	31	43	3			1	1		1		3				9
Çevre ve Toplum	2	6	8	1				1								2
TOPLAM	24	72	100	11	1	0	1	2	0	1	0	5	3	0		24

Buna göre 12. sınıfta toplam 24 kazanım yer almaktadır. Doğal sistemlerde 1, beşerî sistemlerde 12, küresel ortam: Bölgeler ve ülkelerde 9, çevre ve toplum ünitesinde 2 kazanım bulunmaktadır. Toplam 24 kazanım için 11 adet fiil belirlenmiştir. Bunlar arasında en çok tekrar eden fiiller; “açıklar, değerlendirir, analiz eder ve karşılaştırır” olarak belirlenmiştir. Bu fiiller kazanımların içerikleri göz önünde bulundurularak Webb'in Bilgi Derinliği seviyelerine göre analiz edilmiş ve betimsel istatistik sonuçlarına Tablo 6'da yer verilmiştir.

Tablo 6. 12. Sınıf kazanımlarının Webb'in Bilgi Derinliği seviyelerine göre frekans ve yüzde dağılımları

Üniteler / Webb'in Bilgi Derinliği Seviyeleri	Hatırlama/Yeniden Üretme		Beceriler/Kavramlar		Stratejik düşünme		Derinlemesine düşünme		TOPLAM
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Doğal Sistemler	1	100							1
Beşerî Sistemler	6	50			6	50			12
Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler	4	44,4	2	22,2	3	33,3			9
Çevre ve Toplum	1	50	1	50					2
TOPLAM	12	23,5	3	50	9	26,5	0	0	24

12. sınıf kazanımları ünitelere göre analiz edilmiştir. Buna göre doğal sistemler ünitesindeki tek kazanım Seviye 1'dedir. Beşerî sistemlerde bulunan toplam 12 kazanımın altısı Seviye 1'de iken altısı da Seviye 3'te bulunmaktadır. Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler ünitesinde bulunan 9 kazanımın dördü Seviye 1'de, ikisi Seviye 2'de ve üçü ise Seviye 3'te bulunmaktadır. Çevre ve Toplum ünitesindeki iki kazanımın biri Seviye 1'de, diğeri ise Seviye 2'de yer almaktadır.

Tablo 6 incelendiğinde en fazla kazanımın yer aldığı Beşerî sistemler ünitesindeki kazanımların Seviye 1 ve Seviye 3'e eşit olarak ayrıldığı; Çevre ve toplum ünitesindeki kazanımların da Seviye 1 ve Seviye 2'ye eşit olarak ayrıldığı görülmektedir. Ayrıca seviyelerine göre analiz edildiğinde ise toplamda 24 kazanımın on ikisi Seviye 1'de, üçü Seviye 2'de ve dokuzunun ise Seviye 3'te bulunduğu saptanmıştır. Buna göre kazanımların sırasıyla Seviye 1, Seviye 3 ve Seviye 2 olarak sıralandığını söylemek mümkündür. 12. sınıflarda Seviye 4'te ise herhangi bir kazanım bulunmamaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin derinlemesine düşünme seviyesinde alabileceği görev bulunmamaktadır.

SONUÇ

Araştırma kapsamında, mevcut öğretim yılı itibarıyla uygulanmakta olan 2018 CDÖP'de 11. ve 12. sınıf kazanımları Webb'in bilgi derinliği seviyelerine göre analiz edilmiştir. Temel olarak, bilgi derinliği; öğrencilerin cevapları, sonuçları ve çözümleri elde etmek ve açıklamak için ne öğrendiklerinin ne kadar derinlemesine bilmeleri, anlamaları ve farkında olmaları gerektiğini belirleyen; öğrencilerin öğrendiklerini farklı akademik ve gerçek dünya bağlamlarında ne kadar kapsamlı bir şekilde aktarmaları ve kullanmaları gerektiğini belirleyen bir modeldir. Modelin ilk seviyesinde tanımları ve bilgileri hatırlama, ikinci seviyesinde soruların cevaplandırıldığı, metinlerin analiz edildiği bilişsel beceriler, üçüncü seviyesinde sonuçları elde etmek için yapılacak işlemlerin neden ve nasıl kullanılacağına ilişkin stratejik düşünme, dördüncü seviyesinde öğrenilen bilgilerin nasıl kullanılacağına ilişkin derinlemesine düşünme yer almaktadır. Dolayısıyla seviyelerin sırasıyla bilgileri hatırlama, uygulama, analiz etme

ve bilgi artışına dönük olduğu söylenebilir (Arslan, 2019: 156). Bu kapsamda 11. sınıfta toplam 29 kazanım, 12. sınıfta 24 kazanım değerlendirilmiştir.

11. sınıf kazanımları CDÖP’de yer alan ünitelere göre değerlendirildiğinde; Doğal sistemlerde iki, beşerî sistemlerde on beş, küresel ortam: Bölgeler ve ülkelerde yedi, çevre ve toplum ünitesinde beş kazanımın bulunduğu görülmüştür. Dolayısıyla kazanımlara ayrılan süreler en fazladan en aza doğru; beşerî sistemler, küresel ortam: Bölgeler ve ülkeler, çevre ve toplum ile doğal sistemler olarak sıralanmıştır.

Her iki sınıf için de belirlenen on bir fiil açısından bakıldığında 11. sınıf kazanımları arasında en fazla tekrar eden fiiller “açıklar, değerlendirir, analiz eder, yorumlar ve karşılaştırır” şeklinde olmuştur. Söz konusu fiiller Webb’in taksonomisine göre analiz edildiğinde ise; 29 kazanımın dokuzunun Seviye 1’de, dördünün Seviye 2’de, on beşinin Seviye 3’te ve birinin de Seviye 4’te bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre kazanımlar sırasıyla Seviye 3, Seviye 1, Seviye 2 ve Seviye 4 olarak dağılım göstermektedir. Bunun yanı sıra en fazla kazanıma sahip beşerî sistemler ünitesinde Seviye 1 ve Seviye 3’e ayrılan kazanım sayılarının aynı olduğu, Seviye 4’ün ise yalnızca doğal sistemler ünitesinde bir kazanıma karşılık geldiği görülmüştür. Dikkati çeken bir diğer nokta ise 11. sınıf kazanımları incelendiğinde tüm seviyeleri kapsayan herhangi bir ünitenin olmamasıdır. Bu durum söz konusu kazanımların Webb’in taksonomisinin dört seviyesini de kapsayacak şekilde dengeli olarak dağılmadığını göstermektedir.

11. sınıf kazanımları ünitelere göre analiz edildiğinde ise doğal sistemlerde bulunan dört kazanımın biri Seviye 1, ikisi Seviye 3 ve biri Seviye 4’tedir. Beşerî sistemlerde bulunan toplam on üç kazanımın beşi Seviye 1, üçü Seviye 2 ve beşi Seviye 3’te bulunmaktadır. Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler ünitesindeki yedi kazanımın üçü Seviye 1 ve dördü Seviye 3’tedir. Çevre ve Toplum ünitesindeki beş kazanımın biri Seviye 2’de iken diğer dördü Seviye 3’te yer almaktadır. Bu sonuçlara göre en çok kazanımın hatırlama, beceriler ve stratejik düşünme seviyelerinde beşerî sistemler ünitesinde, derinlemesine düşünme seviyesinde ise doğal sistemler ünitesinde olduğu tespit edilmiştir. 12. sınıfta ise toplam 24 kazanım yer almaktadır. Kazanımlar CDÖP’de yer alan ünitelere göre değerlendirildiğinde; Doğal sistemlerde bir, beşerî sistemlerde on iki, küresel ortam: Bölgeler ve ülkelerde dokuz, çevre ve toplum ünitesinde iki kazanımın bulunduğu görülmüştür. Dolayısıyla kazanımlara ayrılan süreler en fazladan en aza doğru; beşerî sistemler, küresel ortam: Bölgeler ve ülkeler, çevre ve toplum ile doğal sistemler olarak sıralanmıştır.

12. sınıf kazanımları arasında en fazla tekrar eden fiiller; “açıklar, değerlendirir, analiz eder ve karşılaştırır” olarak belirlenmiştir. Söz konusu fiiller Webb’in taksonomisine göre analiz edildiğinde ise; 24 kazanımın on ikisi Seviye 1’de, üçü Seviye 2’de ve dokuzunun ise Seviye 3’te bulunduğu saptanmıştır. Buna göre kazanımların sırasıyla Seviye 1, Seviye 3 ve Seviye 2 olarak sıralandığını söylemek mümkündür. 12. sınıflarda Seviye 4’te ise herhangi bir kazanım bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra beşerî sistemler ünitesindeki kazanımların Seviye 1 ve Seviye 3’e eşit olarak; Çevre ve toplum ünitesindeki kazanımların da Seviye 1 ve Seviye 2’ye eşit olarak dağıldığı görülmektedir. Bu sonuç, 11. sınıf kazanımlarının Webb’in taksonomisinde dengeli dağılmadığı sonucuyla paralellik taşımaktadır.

12. sınıf kazanımları ünitelere göre analiz edildiğinde ise doğal sistemler ünitesindeki tek kazanım Seviye 1’dedir. Beşerî sistemlerde bulunan toplam 12 kazanımın altısı Seviye 1’de iken altısı da Seviye 3’te bulunmaktadır. Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler ünitesinde bulunan 9 kazanımın dördü Seviye 1’de, ikisi Seviye 2’de ve üçü ise Seviye 3’te bulunmaktadır. Çevre ve Toplum ünitesindeki iki kazanımın biri Seviye 1’de, diğeri ise Seviye 2’de yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre en çok kazanımın hatırlama ve stratejik düşünme seviyelerinde, beşerî sistemler; beceriler seviyesinde ise küresel ortam: Bölgeler ve ülkeler ünitesinde olduğu tespit edilmiştir. 12. sınıf derinlemesine düşünme seviyesinde ise herhangi bir kazanım tespit edilememiştir. Dolayısıyla hem 11. sınıf hem de 12. sınıf kazanımları Webb’in taksonomisine göre analiz edildiğinde birden fazla seviyenin en fazla yer aldığı ünitenin beşerî sistemler ünitesi olduğu görülmüştür. En az kazanımın tespit edildiği seviye ise derinlemesine düşünme seviyesi olmuştur.

Araştırma sonucunda; Webb’in bilgi derinliği seviyelerine göre 11. ve 12. sınıf kazanımlarının dağılımında bir sistematik olmadığı, dengeli bir dağılım göstermediği, kazanımların hatırlama ve yeniden üretme ile stratejik düşünme seviyelerinde yoğunlaştığı, derinlemesine düşünme kazanımlarına ise çok az yer verildiği anlaşılmaktadır. İlhan ve Gülersoy (2019) Bloom taksonomisine göre 9. sınıf coğrafya dersi kazanımlarını analiz ettikleri çalışmalarında benzer bir sonuca ulaşarak, sınıf ve ünite düzeyinde bir üst basamağa geçildikçe olgusal bilgide azalma işlemsel bilgi düzeyinde artma olması beklendiğini ancak bir üst sınıf ve ünite basamağına geçildikçe olgusal bilgi kazanımlarının azalmasına rağmen işlemsel bilgi kazanımlarının yeterince artmadığını tespit etmişlerdir. Dolayısıyla bu durum 11. ve 12. sınıf CDÖP’nin bilgi derinliği açısından etkili bir öğrenmeyi yeterince sağlayamayacağı kaygısına neden olmaktadır.

Webb’in Bilgi Derinliği seviyesine göre, öğrencilerin yaşları ve ön öğrenmeleri de dikkate alındığında 11 ve 12. sınıfta Seviye 4’e ait kazanımların bulunması, hatta diğerlerinden daha fazla olması beklenirdi. Ancak araştırma sonucunda bu beklentinin gerçekleşmediği görülmektedir. Benzer bir sonuç Demiralp ve Yiğit Özüdoğru (2023)’nun

çalışmalarında; 10. sınıf öğrencisi 9. sınıfa göre daha soyut ve karmaşık görevler alabileceken, kazanımlar öğrencinin düşünme becerilerinin gelişmesine ve ürün ortaya koymasına hizmet etmemektedir şeklinde ifade edilmektedir. Benzer bir bulgu Öner'in (2022) çalışmasında yer almaktadır. CDÖP'yi (2018) SOLO taksonomisine göre analiz eden Öner, üst sınıflara doğru gidildikçe soyutlanmış yapı basamağını kapsayan kazanımlara daha fazla yer verilmesi gerektiğini ancak bunun gerçekleşmediğini belirtmiştir.

Analiz sonuçlarından da anlaşıldığı üzere 11. ve 12. sınıf CDÖP'de hatırlama ve stratejik düşünme seviyelerinde kazanımların daha çok yer aldığı, buna karşılık beceriler ve derinlemesine düşünme seviyelerinde kazanımların yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu göstergeler, 11. ve 12. sınıf CDÖP'nin anlamlı öğrenmeyi gerçekleştirmede yeterli derecede etkili olmayacağı kanaatini oluşturmaktadır. Bu nedenle söz konusu sonuçlara dayanarak; 2018 CDÖP'de yer alan kazanımların, Webb'in bilgi derinliğinin dört seviyesini de kapsayacak şekilde dengeli olarak düzenlenmesi, öğrencilerin gelişimsel özelliklerini göz önünde bulundurarak karmaşık bir akıl yürütme, planlama, geliştirme ve eleştirel düşünme gibi becerilerinin geliştirilmesi amacıyla 4. seviye kazanımlarına daha fazla yer verilmesi, program hazırlayıcıların kazanım yazarken Webb'in bilgi derinliği seviyelerini dikkate almaları ve Webb'in bilgi derinliği seviyelerine coğrafya eğitimi verilen bölümlerde de yer verilerek uygulamaların yapılması önerileri sunulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Ak, E. (2015). Eğitim Programı Modelleri. (Çev: Asım Arı) Eğitim Yayınevi, Konya.
- Arslan, A. (2019). "2009 Mantık Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Webb'in Bilgi Derinliği Seviyeleri Açısından Değerlendirilmesi". (Ed. Faruk Manav), Felsefe Grubu Eğitimi Üzerine Yazılar, (ss. 139-158). Pegem Akademi, Ankara.
- Baş, T., & Akturan, U. (2008). Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Birinci, D. K. (2014). "Merkezi Sistem Ortak Sınavlarında İlk Deneyim: Matematik Dersi". Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 3(2): 8-16.
- Çepni, S., & Çil, E. (2012). Fen ve Teknoloji Programı İlköğretim 1. ve 2. Kademe Öğretmen El Kitabı. Pegem Akademi, Ankara.
- Demiralp, N., & Yiğit Özudoğru, H. (2023). "Coğrafya Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Webb'in Bilgi Derinliği Seviyelerine Göre Analizi". 8th International AEGEAN Conference on Social Sciences & Humanities, 23-25 Eylül 2023, IKSAD, 75-77, İzmir.
- Duman, E. Z. (2014, Şubat). "Ortaöğretimde Cumhuriyet Dönemi Mantık Ders Kitaplarının İncelenmesi". Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Eke, C. (2018). "Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Webb'in Bilgi Derinliği Seviyelerine Göre Analizi". Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi, 4(6): 174-190.
- Ertürk, S. (2016). Eğitimde Program Geliştirme. Edge Akademi Yayıncılık, İstanbul.
- Gökalp, M. (2019). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Pegem Akademi, Ankara.
- Gülersoy, A. E., & İlhan, A. (2019). "11. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi". II. Uluslararası Coğrafya Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı, 3-5 Ekim 2019, UCEK, 1-11, Eskişehir.
- Hesapçıoğlu, M. (2010). Öğretim İlke ve Yöntemleri Eğitim Programları ve Öğretim. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- İlhan, A., & Gülersoy, A. E. (2019). "12. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi". II. Uluslararası Coğrafya Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı, 3-5 Ekim 2019, UCEK, 1-11, Eskişehir.
- İlhan, A., & Gülersoy, A. E. (2019). 9. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine (Bilişsel Alan) Göre Değerlendirilmesi". 2-4 Mayıs 2019, UBEST, 1786-1795, İzmir.
- Kardeş Birinci, D. (2014). "Merkezi Sistem Ortak Sınavlarında İlk Deneyim: Matematik Dersi". Journal of Research in Education and Teaching, 3(2): 8-16.
- Kıral, B. (2020). "Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi". Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15: 170- 189.

- Koç, H., Sönmez, Ö. F., & Çiftçi, T. (2013). "ÖSS, YGS ve LYS Sınavlarındaki Coğrafya Sorularının Bloom Taksonomisi Bilişsel Alan Düzeyi Açısından Analizi". *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 36: 257-275.
- MEB, Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). Coğrafya Dersi Öğretim Programı. <https://mufredat.meb.gov.tr>
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel Araştırma, Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev: S. Turan) Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Öner, S. (2022). "Coğrafya Dersi Öğretim Programında Yer Alan 11. ve 12. Sınıf Kazanımlarının Solo Taksonomisine Göre Analizi". *Social Sciences Studies Journal*, 8(93): 228-235.
- Özcelik, D. A. (1992). *Eğitim Programları ve Öğretim*. ÖSYM Eğitim Yayınları, Ankara.
- Özden, M., Akgün, A., Çinici, A., Sezer, B., Yıldız, S., & Taş, M. M. (2014). "Merkezi Sistem Ortak Sınav Fen Bilimleri Sorularının Webb'in Bilgi Derinliği Seviyelerine Göre Analizi". *Adıyaman University Journal of Science*, 4(2): 91-108.
- Şengül, S., & Işık, S. C. (2014). "8. Sınıf Öğrencilerinin Üst Bilişsel Becerilerinin "Webb'in Bilgi Derinliği Seviyeleri"ne Ait Problemleri Çözme Süreçlerindeki Rolü". *The Journal of Academic Social Science Studies*, 24: 93-127.
- Taşpınar, M. (2009). *Kuramdan Uygulamaya Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Data Yayınları, Ankara.
- Tezci, İ. H. (2022). "Webb'in Bilgi Derinliği Taksonomisi". (Ed. Etem Yeşilyurt), *Eğitim Taksonomileri*, (ss.183-202). Vizetek, Ankara.
- Webb, N. L. (2002). *Depth of knowledge levels for four content areas unpublished manuscript wisconsin center for education research*. Madison, WI: University of Wisconsin-Madison.
- Webb, N. L. (2009). *Webb's Depth of Knowledge Guide-Career and Technical Education Definitions*. http://www.aps.edu/sapr/documents/resources/Webbs_DOK_Guide.pdf adresinden erişilmiştir.
- Yegen, Ü. (2022). "2019 ve 2021 Yıllarında Yapılan Merkezi Sınav Türkçe Alt Testindeki Soruların Webb'in Bilgi Seviyelerine Göre Karşılaştırmalı Analizi". *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 13(25): 123-142.